

Saša Stanišić

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo
Tel: + 387 33 550-495
Fax: + 387 33 550-496
redakcija@buybook.ba
www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Goran Samardžić
Damir Uzunović

NASLOV IZVORNIKA

Vor dem Fest / Saša Stanišić
Copyright © 2014 by Luchterhand Literaturverlag, München
a division of Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany.
Copyright © of the translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI
Copyright © za bosansko izdanje Buybook, 2015.
All rights reserved

Sva prava pridržana. Ni jedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

PREVOD S NJEMAČKOG

Dragoslav Dedović

UREDNIKA

Ida Hamidović

LEKTURA

Boris Tomić

KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Aleksandra Nina Knežević

ŠTAMPA

Grafotisak, Grude

Saša Stanišić

UOČI SVETKOVINE

*S njemačkog preveo Dragoslav Dedović
Prevod autorizovao Saša Stanišić*

Sarajevo, 2015.

Za Katju

*For billions of years since the outset of time
Every single one of your ancestors has survived
Every single person on your mum and dad's side
Successfully looked after and passed on to you life.
What are the chances of that like?*

The Streets: On the Edge of a Cliff

1

TUŽNI SMO. Nema nam više skeledžije. Skeledžija je mrtav. Dva jezera, a skeledžije nema. Sad ćeš stići do ostrva ako imaš čamac. Ili ako si čamac. Ili plivajući. Ali hajde plivaj kada komadine leda krcaku u talasima kao hiljade praporaca koje dira vjetar.

Oko jezera možeš krenuti pješke, sve obalom. Međutim, stazu smo zapustili. Zemljište je močvarno, brvna natrula i nesretna, šiblje je izdžigljalo do prsa i ispriječilo se stazi na putu.

Priroda ponovo osvaja ono što joj pripada. Reklo bi se negdje drugdje. Mi to ne kažemo. Jer je to besmislica. Priroda nije dosljedna. Ne možeš se osloniti na nju. Zato ne tvori poslovice od onoga na šta se ne možeš osloniti.

Ispod ruine nekadašnjeg Schielkeovog gazdinstva, gdje jezero nježno dodiruje seoski drum, neko je na obalu istovario pola svog pokućstva. Frižider stoji na blatnoj zemlji, unutra je još uvijek konzerva tunjevine. Skeledžija nam je ispričao. I da se naljutio. Ne zbog otpada uopšteno, već posebno zbog tunjevine.

Sada je skeledžija mrtav, i ne znamo ko će nam pripovijedati šta rade obale. Ko to inače kaže: "Gdje jezero nježno dodiruje obalu", ili: "To je bila konzerva tunjevine iz dalekih norveških mora." Tako nešto znaju reći samo skeledžije.

Od pada Zida ne pada nam na pamet dobra izreka. Skeledžija je bio dobar pripovjedač. Ali nemoj da pomisliš da ćemo u ovom trenutku slabosti zapitati Duboko jezero, koje je bez skeledžije postalo još dublje, kako se osjeća. Ili Veliko jezero, kakav mu je motiv da udavi skeledžiju.

Niko nije vidio kako se skeledžija udavio. Tako je bolje. Šta bi da gledaš kod utapanja? To nije lijepo. Mora da je isplovio naveče, po jezeru je plegla magla. U osvit je na vodi plutao čamac, prazan i uzaludan kao oproštajni pozdrav bez adrese.

Došli su ronionci. Gospođa Schwermuth im je skuhala kafu, pili su je gledajući jezero, onda su zaronili i izvukli skeledžiju. Veliki ljudi, plavokosi i šutljivi, glagoli su im samo u imperativu, prenose skeledžiju. Stoje na obali u svojim tijesnim ronilačkim odijelima, crni i kruti, kao uzvičnici koje je napisala smrt. Jedu vegetarijanske sendviče i cijede se.

Skeledžija je sahranjen, a zvonar je propustio svoj nastup, zazvonilo je tek sat i po kasnije, tada su svi već jeli kolač u lokalu *Peron 1*. Bez pomoći se zvonar jedva može popeti uz stepenice. Nedavno je u dvanaest i petnaest zazvonio osamnaest puta i još iščašio rame. Pritom imamo i uređaj za automatsku zvonjavu i šegrta Johanna. Međutim, zvonar baš ne voli ni uređaj ni Johanna.

Više nas umire nego što se rađa. Čujemo stare kako tonu u usamljenost. Gledamo mlade kako ne kuju nikakav plan. S proljeća su nam ukrali jednosatni ritam dolazaka autobusa. Ljudi kažu, generacija-dvije, i ovdje više ništa neće ići. Mi smatramo – ići će! Uvijek je nekako išlo. Kuga i rat, epidemije i glad. Preživjeli smo i život i smrt. Nekako će već ići.

Samo što je skeledžija mrtav. Kome sada da se obrate pijanice kada ih Ulli izbací? Ko će sada za goste iz Berlina organizovati potrage za blagom tako dobro, da blaga ostanu nepronađena i djeca na skeli tiho jecaju, a majke se uljudno žale skeledžiji dok očevi danima poslije toga mozgaju gdje je načinjena greška, pa onda dovode u pitanje prvo nove njemačke pokrajine, a onda i svoju muškost, a kada dođu na obalu pojedu po jednu jabuku i zajašu svoje deziluzionisane bicikle pa otpedalaju u pravcu Baltičkog mora da se nikad više ne vrate? Ko?

Skeledžija je mrtav, a ostali mrtvi se čude, šta će skeledžija pod zemljom. On je mogao slobodno da ostane u jezeru, kako dolikuje.

Niko da kaže, da će preuzeti skeledžijin posao. Malobrojni koji razumiju da nam je skeledžija potreban ne razumiju se u skeledžijski zanat. Ni u to kako utješiti vodu. Ili su prestari. Drugi se

prave da nikada i nismo imali nekog skeledžiju. Treći kažu, skeledžija je mrtav, neka živi iznajmljivanje čamaca.

Skeledžija je mrtav, a niko ne zna zašto.

Tužni smo. Nema nam više skeledžije. Jezera su opet divlja i tamna, vrebaju.

ZATVORILI SU BENZINSKU PUMPU, moraš u Woldegk ako hoćeš da natočiš. U prosjeku selo od tada manje kruži selom a više se, recitujući Fontanea – vozi pravo za Woldegk – recituju oni, koji Fontanea znaju napamet. U prosjeku benzinska pumpa nedostaje više mladima nego starima. Ne samo zbog benzina. Zbog KitKat čokoladica, piva *za usput* i zbog energetskog napitka *Huforgiving* s ukusom *Orange Inferno*, koji je naprečar *usvojio istočnonjemačke benzinske pumpe*, sa 32 mg kofeina na 100 ml.

Lada, kojeg zovu Lada jer se s trinaest u djedovoj ladi odvezao do Danske, danas je, treći put za tri mjeseca, parkirao svoj golf u Duboko jezero. Je li to u bilo kakvoj vezi s benzinskom pumpom koje nema? Nije. To je u vezi s Ladom. I s obalnom cestom, koja je ovdje pogodna za vožnju 200 km/h, teoretski.

Jezero se usklobučalo. Johann i nijemi Suzi su na obali prvo mislili da je sve to strašno zabavno, a onda više nije bilo zabavno. Prošla je jedna minuta. Johann je skinuo svoju traku s glave i ušao u vodu, a on je od sve trojice najslabiji plivač. I najmlađi. Mladić među muškarcima. Uzalud. Lada je sam izronio. Cigara mu još bješe među zubima. Morao je usput pomalo spašavati Johanna.

Fürstenfelde. Broj stanovnika: neparan. Naša godišnja doba: proljeće, ljeto, jesen i zima. Naravno, ljeto prednjači. Naše ljeto nije ništa lošije od onog na Sredozemlju. Umjesto Mediterana imamo jezera. Proljeće nije pogodno za alergičare, a ni za gospođu Schwermuth iz Zavičajne kuće – gospođa je s proljeća depresivna. Jesen je podijeljena na ranu i kasnu jesen. S kasne jeseni ustalio se turizam poljoprivrednih mašina. Gradski očevi odvođe svoje sinove da noću gledaju mašine. Sinovi: oduševljena ukočenost u šoku pred džinovskim točkovima, farovima i bukom. Priča o zimi

u selu s dva jezera uvijek je priča koja počinje kada se jezera zamrznu i završava se kada se led otopi.

“Šta ćeš sada s autom?”, pita Johann Ladu, a Lada koji u pogledu vađenja automobila iz jezera i njihove solidne popravke, uopšte nije početnik, kaže: “Doći ću po njega ovih dana.”

Nijemi Suzi ponovo zabacuje udicu. Zbog Ladine trapavosti napravio je kratku pauzu. Suzi mnogo voli da peca. Ako se rodiš nijem, nekako si predodređen za pecanje. Mada, šta znači biti nijem? Politički korektno bi bilo: grkljan pokvaren. Johann je lupkao ritmično po butini. Sutra je njegov ispit za zvonara. Komponovao je melodiju posebno za seosku svetkovinu, pa će je odsvirati zvonima. To se zove “bajern”. Lada i Suzi ne znaju ništa o tome. Tako je bolje, inače bi pale glupe šale.

Sva trojica su se skinuli do gaća. Lada i Johann da bi osušili odjeću, a Suzi iz solidarnosti. Ladina besprijekorna muskulatura, Suzijeva besprijekorna muskulatura. Johannova rebra. Suzi češlja kosu ka potiljku, uvijek sa sobom ima češalj, toj gesti inače prijeti izumiranje. Zmajev rep na čelu, moćno zmajevo tijelo oko Suzijevog vrata, zmajeva glava koja bljuje vatru na ramenu. Suzi, lijep kao italijanski filmovi pedesetih. Suzijeva majka ih redovno gleda i uzdiše.

Skakavci. Laste. Ose. Svi veoma umorni. Veoma.

A jesen je već tu.

Danas je bio posljednji topao dan ove godine. Posljednji dan u kojem možeš samo u gaćama leći u travu, a bube se vrzmaju po tebi kao da si prirodna prepreka u krajoliku čeone morene, što ti u neku ruku i jesi. Ako si odavde, onda znaš: posljednji topao dan. Ne zbog lastavica ili zbog mobilne aplikacije vremenske prognoze. To znaš jer si se skinuo i legao, jer si, ako si djevojčurak, zabio nožne prste u pijesak. A ako nisi, onda nisi ništa radio s nožnim prstima, naprosto si legao. I ležeći si gledao u nebo, a ono je bilo potpuno vedro: danas je – posljednji topao dan. Dode li kojim čudom još koji topao dan, to ne znači ništa: danas je bio posljednji.

Lada i Johann su posmatrali Suzija i onda mu stadoše davati savjete, naime, on nije ništa ulovio. Pokušaj ispod jasena, ribama

je prevruće. Ili tako nešto. Suzi je stavio štap među noge i počeo da gestikulira. Lada razumije Suzijev jezik poprilično dobro. Ustvari, on ga razumije poprilično loše, ali zna nijemog Suzija oduvijek. "Nama pripada vrijeme", preveo je on Johannu. Ovaj ga pogleda upitno. Lada slegne ramenima i otpljune u jezero. Obalnim putem stigla je Anna na biciklu. Haljinica s tregerima, tako nešto. Johann mahnu spontano rukom, poput klinca. Anna je gledala pravo.

"Kako to mašeš", Lada munu pesnicom Johanna u pleća. Jezerom je brektao izletnički brodić. Lada je resko zazviždao. U kabini su se uzmuvali turisti. Lada je mahao, turisti su odmahivali. Turisti su fotografisali. Onda je Lada turistima pokazao srednjak.

"To se ne broji, to su turisti, oni mašu šta god da se desi", reče Johann.

Lada ga opet munu pesnicom. Na Ladinom ramenu je vuk iskezio zube. Na leđima mu je napisano: *The Legend*.

"Šta gledaš?"

"I ja ću da se istetoviram."

"Čuješ li, Suzi? Seronja će da se istetovira. Svaka čast."

U ophođenju s Ladom Johann je naučio jednu stvar: nikada ne gubiti živce. Ostati pri šutu. Ako pustiš da te isprovocira znači da si slab. "Da li on nešto znači", upitao je. I Suzi ima istetoviranog vuka na nožnom listu.

Lada ga pogleda u oči i pljucnu na stranu. "Vukovi se vraćaju." Govorio je vrlo sporo. "Njemačka, opet zemlja vukova. Iz Poljske i Rusije. Hiljade kilometara prevaljuju. Veličanstvene životinje. Lovci. Recí čopor!"

"Čopor!"

"Moćno, zar ne? Toliko snage u toj jednoj riječi! Suzi i ja, mi smo zagovornici vuka." Lada zgrabi Johanna za potiljak. "To ostaje među nama, je l' jasno. Mi smo doveli vukove. Iz Lužica. Jer, ranije je ovdje takođe bilo vukova. Pitaj majku. U Cervelinskoj pustari kod raketne baze. Tu smo ih pustili takođe."

Ostati cool. Dalje propitkivati. Ponekad Lada lupi takve stvari da bi uplašio Johanna. Suzi se okrenuo pažljivo slušajući. Johann se nakašljao.

“A koliko ih je?”

“Smiješno. Baš sam pomislio da ćeš upitati, kako nam je uspjelo, a eto ti. Četiri. Dva mladunca i dva odrasla vuka. Slušaj, stari, to nije zajebancija. Drži jezik za zubima. Kapiraš?”

“Jasno.”

“U redu.”

Suziju je zagrizla. Kratka borba. Mali šaran. Suzi ga odmah vrati u vodu.

Lada se uspravi. “Momci, hajmo kod Ullija. Suzi časti.” I tako će se desiti, jer je Lada neko ko drži riječ.

ŠARAN ZNA DA OSJETI ZAVIST KADA SE RADI O HRANI. Kada ribe jedu eto i njega. S jeseni, kada opadne temperatura vode, potrebno mu je sve manje hrane.

Stršljeni oplode kraljice i smjerno umiru. Kraljice se smjeste pod mahovinu, u nagnjilo drvo i u košmare vilinskih konjica.

U Kieckeru, staroj šumi, djetlić dubi milisekunde naše smrtnosti.

I jesen je tu.

Čopor bdi.